

Arene/Unifi visiotyöryhmän esitys tulevaisuuden opiskelijavalinnoista

Unifin koulutusvararehtorikokous 19.2.2025

”Tavoitteena on joustava siirtymä korkeakouluopintoihin tunnistamalla erilaiset hakijat yksinkertaisella, tehokkaalla ja kutsuvalla prosessilla.”

Unifi/Arene-visiotyöryhmän toimeksianto

- Yliopistot ja ammattikorkeakoulut perustivat syksyllä 2024 Unifi/Arene-visiotyöryhmän, jonka tavoitteena on muodostaa yhteinen näkemys tulevaisuuden opiskelijavalintojen kehittämisestä ja yhteisestä digitaalisesta valintakoealustasta

Esitys tulevaisuuden opiskelijavalinnoiksi

- Korkeakoulujen opiskelijavalintajärjestelmä on sujuva ja kustannustehokas
 - Opiskelijavalintaan liittyvät prosessit ja palvelut ainakin osittain kansallisesti keskitettyjä
 - Oppijoiden/hakijoiden kyvykkyyden ja taitojen tunnistaminen, jotta aiemmin hankittua osaamista voitaisiin hyödyntää paremmin korkeakouluhauissa.
 - Korkeakouluhakujen joustavoittaminen esimerkiksi selvittämällä mahdollisuudet jatkuvaan hakuun ja valintakoetulosten pidempään voimassaoloon
- Korkeakoulusektorien välisissä käytännöissä on tunnistettu yhteiset elementit, joissa tehdään yhteistyötä
- Järjestelmä tukee ja ohjaa hakijoita hakuvaiheessa
- Kaikki valinnat ovat digitaalisia, myös maisterihaut ja kv-haut
- Molemmilla korkeakoulusektoreilla on yhteinen, näitä tavoitteita toteuttava valintakoealusta eri valintaväylille vuodesta 2029/2030 lähtien

Esityksen perusteluja

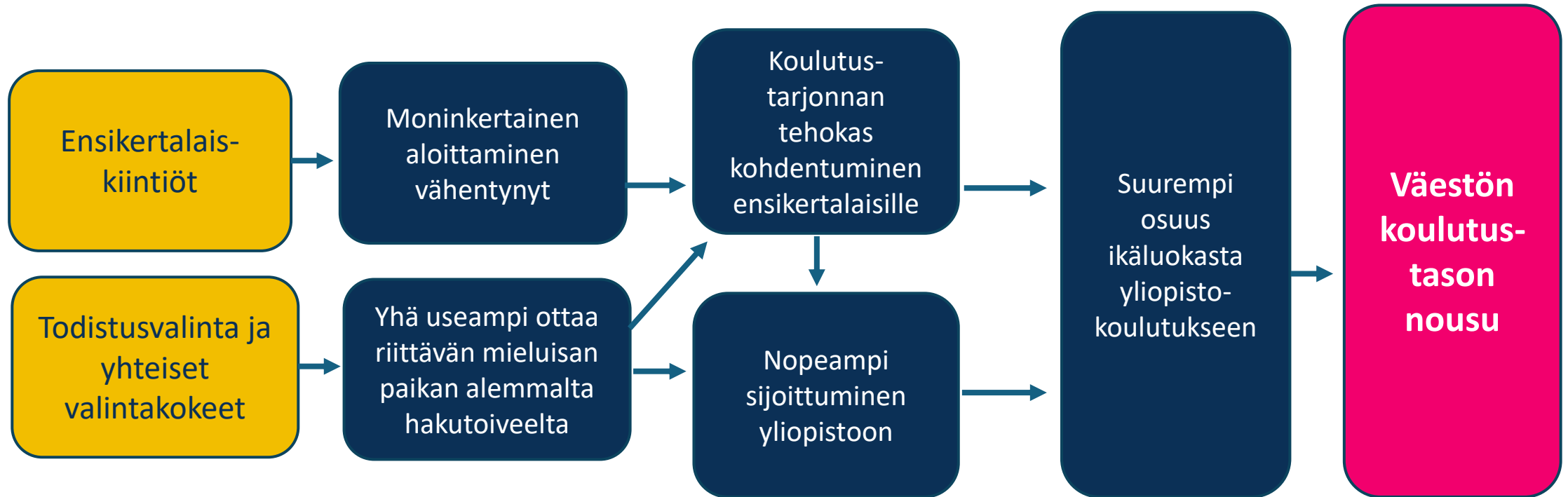
Korkeakoulujen tunnistamat haasteet siirtymässä korkeakoulutukseen

- Nykyinen korkeakoulujen valintajärjestelmä on tehoton
 - Korkeakoulutuksen taso ei ole noussut
 - Halukkaita hakijoita on enemmän kuin aloituspaikkoja, toisaalta paikkoja jää täyttämättä
 - Moni hakija ei ota opiskelupaikkaa vastaan
 - Hakuprosessi ei opasta hakijoita riittävästi
- Valintakoejärjestelmä ja prosessit sen ympärillä vaativat jatkuvaa kehittämistä ja riittävästi resursseja sekä koordinoivan tahon.
 - Kehitystyön on lähdettävä sisällöllisistä tarpeista, ei teknisistä yksityiskohdista
- Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen käytännöt eroavat monelta osin toisistaan.
- Hakijat kokevat valintaprosessin monimutkaiseksi, epäselväksi ja joustamattomaksi.
- Hakijat eivät tunne hyvin koulutustarjontaa eivätkä koulutusten sisältöjä.
- Hakijajoukon moninaistuessa ja aloituspaikkojen lisääntyessä osaamistaso on heterogeenisempi.

Uudistuksen taustatekijöitä

- Ikäluokat pienenevät
 - 2030-luvulla peruskoulussa on 80 000 oppilasta nykyistä vähemmän (Kuntaliitto 2024) → Vaikutus korkeakoulujen hakijamääriin
- Hakijajoukon taustat ovat moninaiset
 - Suomen- ja ruotsinkielisten määrä tulee vähenemään ja vieraskielisten määrä kasvamaan. Arvion mukaan esim. pk-seudun vieraskielinen väestö yli kaksinkertaistuu n. 200 000 → 437 000 henkilöön vuoteen 2035 mennessä. (Eid & Castaneda, 2023)
- Hallituksen tavoite on, että yli 50 %:lla suomalaisista 25–34-vuotiaista olisi korkeakoulututkinto vuonna 2035. Tällä hetkellä osuus on 40 %, OECD-keskiarvo 48 % (OECD, 2022).
 - Kevään 2023 ylioppilaista 34,5 % jatkoi välittömästi jatko-opintoja, vaikka 77 % haki niihin. Hakeutuminen vähentyi 2 prosenttiyksikköä. (Tilastokeskus 2024)
 - Vuonna 2020 ammatillisen perustutkinnon suorittaneista 24 % oli opiskelemassa jatko-opinnoissa 3 vuotta valmistumisen jälkeen (Tilastokeskus 2024). → Ammattikoulutustaistaiset ovat keskeisessä roolissa, kun puhutaan tarpeesta kasvattaa korkeakoulutettujen määrää.
 - Kolmen välivuoden jälkeen opiskelee 80 %: AMK-tutkintoa 32 %, yliopistotutkintoa 42 %, ammatillista tutkintoa 3 %, ulkomailla 3 %. (Tilastokeskus 2025)
 - Korkeasti koulutettujen 25-43-vuotiaiden määrä on noussut Suomessa 20 vuodessa vain 2 prosenttiyksikköä. (OECD, 2022)

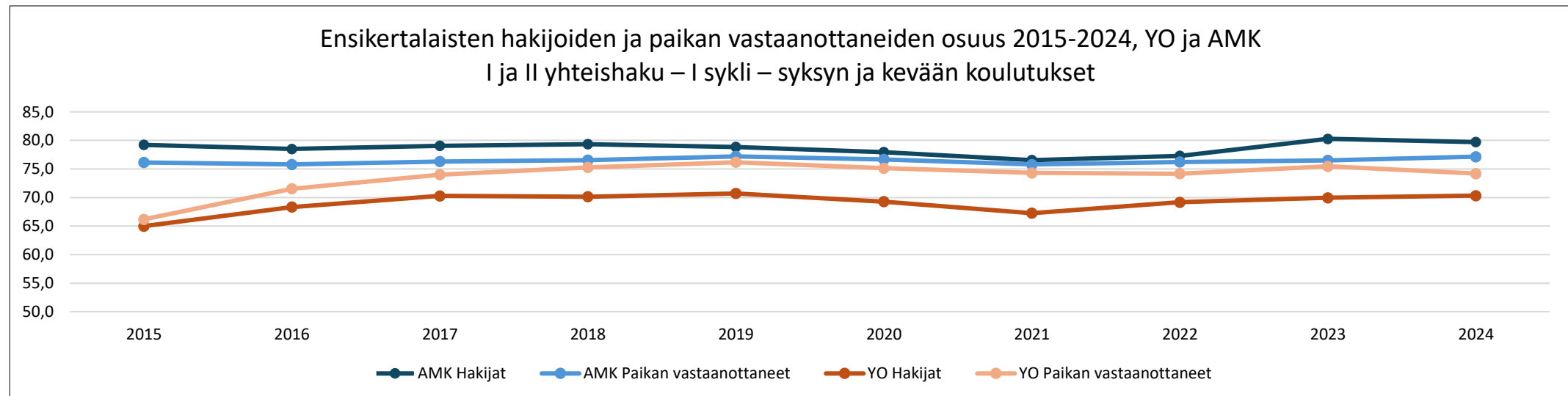
Opiskelijavalintojen kehityskulkujen yhteiskunnallinen merkitys



Lähde: Kalenius, A., Karhunen, H. & Hyvönen, I. (2022). *Ensikertalaisten pääsy korkeakouluun*. Opetus- ja kulttuuriministeriön politiikka-analyysjä 2022:2

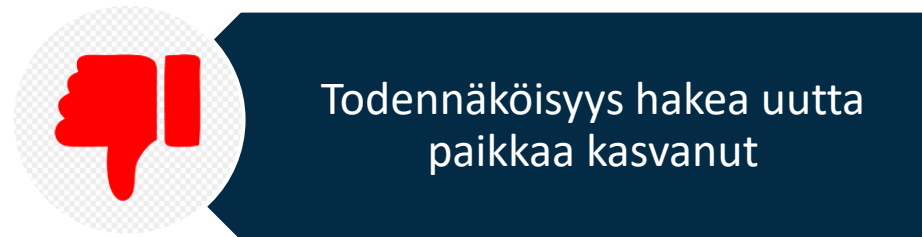
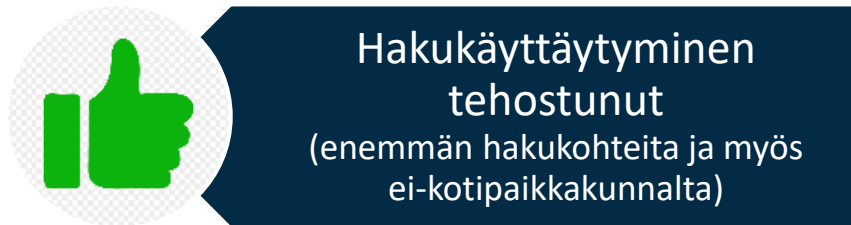
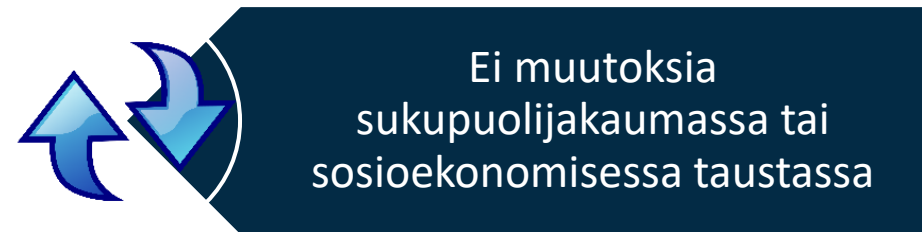
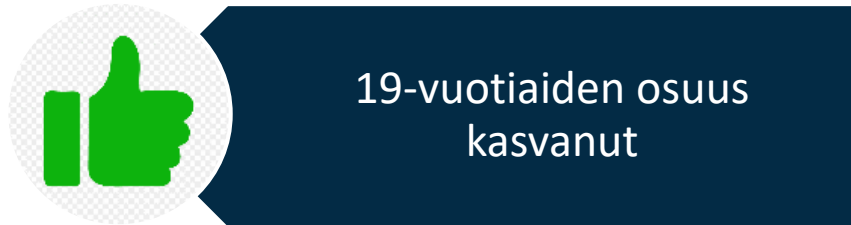
Viime vuosien uudistukset ja niiden vaikutukset

- Ensikertalaiskiintiöt
 - Ensikertalaiskiintiöt ovat vapauttaneet koulutustarjontaa vähentämällä tutkinto-opintojen moninkertaista aloittamista (Kalenius ym. 2022).
 - Välitön hakeutuminen on hieman laskenut (Tilastokeskus 2024), mutta ensikertalaiskiintiöiden voimaantulon jälkeen korkeakouluikään tulleista yhtä suuri osuus on aloittanut opinnot 23 vuoden ikään mennessä kuin ennen kiintiöitä 25 vuoden ikään mennessä. (HS 20.1.2025)



Viime vuosien uudistukset ja niiden vaikutukset

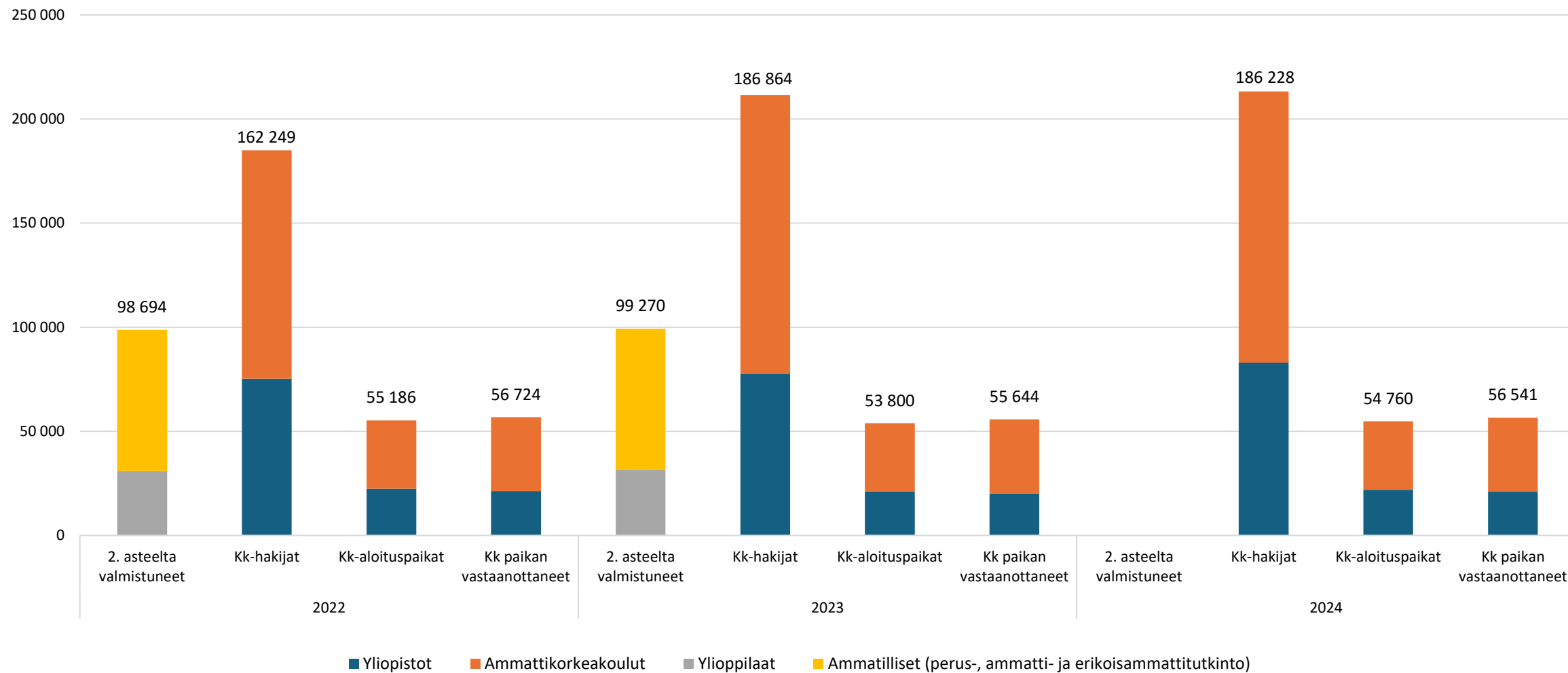
- Todistusvalinta käyttöön 2020 – uudistuksen seurauksia (Karhunen ym. 2022)



- Valintojen kehittäminen
 - Ammattikorkeakoulut kehittävät valintatapoja, joiden tavoitteena on luotettava, objektiivinen ja tasapuolinen opiskelijavalinta ja joiden arviointi ja kehittäminen perustuu tutkittuun tietoon. Ammattikorkeakouluilla on käynnissä seurantatutkimuksia niin todistusvalinnan kuin AMK-valintakokeen osalta
 - Yliopistot järjestävät ensimmäistä kertaa 9 kansallista valintakoetta vuonna 2025. Todistusvalinnan uusi pisteytys on käytössä 2026 valinnoissa.

Toiselta asteelta valmistuneet sekä korkeakoulujen hakijat, aloituspaikat ja paikan vastaanottaneet 2022-2024

I ja II yhteishaku – I sykli – syksyn ja kevään koulutukset



Valmistelun aikataulu

- Visiotyöryhmän tapaamiset 24.10.2024, 9.1.2025 ja 28.1.2025
- Alustava versio esityksestä valmiiksi helmikuussa
- Kerätään työryhmien palautteet huhtikuun loppuun mennessä
 - 19.2. Unifin koulutusvararehtorikokous
 - 16.-20.3. AMK-OHA
 - 21.3. Arenen koulutusvararehtorikokous
 - 9.-10.4. YO-OHA
 - IT-verkostot
 - Rehtorit
- 19.5. visiotyöryhmän tapaaminen
 - Työstetään viimeinen versio
 - Ministeriölle tiedoksi
- Lopullinen ehdotus valmiiksi kesäkuussa/syksyn alussa

Lähteet

- Karhunen, H., Pekkarinen, T., Suhonen, T., Virkola, T. (2022): [Opiskelijavalintauudistuksen seurantatutkimuksen loppuraportti](#). Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT.
- Kuntaliitto (2024): <https://www.kuntaliitto.fi/tiedotteet/2024/kunnat-haastavassa-tilanteessa-kun-perusopetuksessa-olevien-lasten-maara-vahenee>
- Kalenius, A., Karhunen, H. & Hyvönen, I. (2022): [Ensikertalaisten pääsy korkeakouluun](#). Opetus- ja kulttuuriministeriön politiikka-analyysjä 2022:2
- OPH (2022): <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Opetushallituksen%20taustamuistio%20Education%20at%20a%20Glance%202022%20-raportista%20Suomalainen%20koulutus%20kansainv%C3%A4lisess%C3%A4%20vertailussa.pdf>
- Tilastokeskus (2025): https://pxdata.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_khak/?tablelist=true
- Tilastokeskus (2024): <https://stat.fi/julkaisu/clm7k3quvox060aut7bk43bdr>
- Eid, M. & Castaneda, A. (2023): [Ulkomaalaistaustaisten nuorten hyvinvointi tutkimusten ja tilastojen valossa](#). Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja 73.
- HS (2025): <https://www.hs.fi/suomi/art-2000010961737.html>

Työryhmän jäsenet

Unifi

- Marja Sutela, Tampereen yliopisto, Unifin koulutusvararehtoriverkoston pj
- Kai Nordlund, Helsingin yliopisto, Unifin koulutusvararehtoriverkoston varapj
- Mari Ikonen, Jyväskylän yliopisto, yliopistojen OHA-forumin pj
- Mari Kähkönen, Turun yliopisto, OHA-forum
- Minna Harjuniemi, Helsingin yliopisto, FUCIO-verkoston edustaja
- Jani Kykkänen, Unifin asiantuntija
- Ninna Venäläinen, yliopistojen kansallinen valintakoordinaattori, ryhmän sihteeri

Arene

- Jennie Elfving, Centria AMK, Arenen valintakonsortion ohjausryhmän pj ja koulutusvararehtoreiden edustaja
- Airi Hirvonen, Haaga-Helia, OHA-verkoston pj. ja Arenen valintakonsortion ohjausryhmän jäsen
- Jari Virtanen, Jamk, ICT-päällikkö, Aapa-verkoston edustaja
- Ida Mielityinen, Arenen toiminnanjohtaja
- Marko Borodavkin, Metropolia, AMK-konsortio